

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravnništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političsko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

K idejnemu in kulturnemu programu UJU.

Simpatični sprejem deklaracije od strani trezno in samostojno mislečega učiteljstva, tudi od starejših izkušenih tovarišev, je dokaz, da se vrši resnično notranji preokret v naši stanovski politiki, v pojmovanju njenih nalog in ciljev.

Preorientacija ni prišla čez noč, ampak je sad mnogih bridkih izkušenj, ki so dokazale v svoji brutalnosti, da je bil dosedaj politični ugled in vpliv našega poverjeništvu odvisen od slučajne politične konstelacije, da je padel pod ničlo, ko se je spremenil politični položaj.

Zato tudi one, ki so valeni z lastno glavno misli, ne bo premetila nestvarna kritika in prenaplena sodba o Deklaraciji v njih trdni volji ustvariti v stanovski organizaciji nevtralnega toršča za reševanje skupnih nalog vsega učiteljstva v državi. Te skupne naloge so tako ogromne, delokrog v okviru Deklaracije tako širok da bi lahko zaposlili stokrat več energij kot jih imamo.

Res je, treba bo politiko izločiti pri reševanju vprašanih v organizaciji. Treba se bo navaditi vsa vprašanja — stanovska, šolska, kulturna stvarno motriti in obravnavati, besede tehtati, strast brzdati; priznavam, nekateri se bodo čutili silno »otesnjeni«, površni bolj kot globlji duhovni, za »marsikal«, kar ne teži — ker nismo samo učitelji, ampak svobodni državljani s svojim političnim prepričanjem — bomo iskali hladila in zdravila izven organizacije, a roko na srce in priznajmo: nekaj duhovne vzgoje in discipline v današnjih časih, prevladajočih političnih strasti, nam ne bo škodilo, nekaj več spoštovanja tuje misli, ne bo nikomur na kvar. To so dragocene lastnosti dobrih državljanov.

V društvih torej ne bomo povdarjali in izigravali tega, kar nas loči, ampak bomo predvsem tovariši, tehtali bomo argumente, ne mišljenja, ne bomo vpraševali ali si »napredni« ali »klerikalni«, ampak ali se zavedaš svojih stanovskih dolžnosti ali veš kaj ti nalaga prava kolegijskost. Kmalu ne bo več društev, kjer ne bi bila zastopana različna politična mišljenja. Ali naj si osnujemo v vsakem okraju po več društev? Ali nam ne primanjkuje že danes povsod agilnih delavskih sil za skupne cilje?

V obratno smer mora iti naše stremljenje. Delati moramo na to, da vstopijo zopet vsi meščanskošolski učitelji v naše vrste. Danes ni več ovir, ko smo se postavili na isto stališče kot njih organizacija.

Tudi s profesorskim društvom bomo iskali stike in skušali ustvariti enotno fronto učiteljstva vseh kategorij šol za solidarno zastopstvo skupnih interesov in za reševanje skupnih velikih šolskih in vzgojnih problemov.

Povsem napačno tolmačenje Deklaracije je da ne bi smeli pri društvih obravnavati tudi vprašanja načelnega značaja. Le kot programatično, za vse obvezno ne smemo proglasiti to, kar je načelno sporno, razpravljamo pa stvarno lahko o vsem, kar nas teži. Tam, kjer članstvo po svoji izobrazbi in duhovni vzgoji stoji na gotovi višini, obravnavamo lahko tudi najkločnejše probleme, n. pr. verske nacionalno-politične, kulturno-politične, seve povsem stvarno, kjer pa še članstvo ni dovolj politično vzgojeno za stvarno obravnavo takih vprašanj in po svojem mišljenju različno, je seve bolje, da za enkrat pustimo razpravljati o takih predmetih. Dovolj je drugih perečih vprašanj, ki čakajo rešitve.

Da bi se tovariši ki se boje, da bi bila organizacija po Deklaraciji preveč otesnjena v svojem delokrogu, zavedali, koliko neobdelanega polja še imamo pred sabo, kako široke in velike naloge nas še

čakajo. Ne mislim samo na pedagoške, so druge, ki jim mora organizacija enako posvečati vso pažnjo predvsem šolskoorganizatorične. Kako dilematsko se obravnavajo pri nas šolski zakoni, kako malo smo znali tu uveljavljati pedagoška in demokratična načela!

So skeptiki ki pravijo, da se bo tu najprej pokazala nemožnost skupne fronte vsega učiteljstva. Prazen strah! Ako smo demokratični ne samo v besedah, ampak tudi v dejanju, ako nam moderna pedagoška načela niso samo prazna gesla, ampak jih tudi izvajamo, se bomo v vseh glavnih točkah našli.

Strokovno nadzorstvo hočemo vsi, državna šola pa je za stanovsko organizacijo dejstvo, o katerem ni treba diskusije. Ustava je okvir, preko katerega stanovska organizacija državnega uradništva ne more in ne sme segati. Z ustavnimi in ustavopravnimi vprašanji se ni mogoče ukvarjati — to ni njena naloga.

Ne pozabljamo nadalje, da nam stanovska organizacija pušča polno svobodo uveljavljanja državljskih pravic v javnem življenju, da je naravnost njena dolžnost, da te pravice brani. Obvezne so za vsakogar programatične zahteve organizacije, drugače ima vsak član v vsakem oziru proste roke.

Komur drago, lahko v svoji stranki zastopa kulturnoobno načela, lahko se zavzema, če hoče, za ločitev cerkve od države, za svobodno šolo, za odpravo verouka. V organizaciji pa moramo programatično zastopati ta načela, ki jih lahko uveljavimo za vse člane UJU, ne le za slovenski del. Drugače sodi o cerkvi, o verskem pouku, o kulturnih vprašanjih musliman in pripadnik pravoslavja, drugače prenehanje katolik, drugače v patriarhalnih razmerah živčev hrvatski učitelji kot slovenski svobodomislec.

Za dosledno uveljavljanje svobodomiselnih kulturnih načel v vzgoji je tudi pri nas, ko najodločnejši »liberalci« pošiljajo svoje otroke v samostanske šole te popolnoma neznaten del učiteljstva. V resnici borbeno, s stališča svobodomiselnega svetovnega naziranja ni bilo slovensko učiteljstvo nikdar (kakor tudi nobena slovenska stranka), hotelo je biti samo »napredno«.

Načela pa, ki si jih upamo uveljavljati samo z rezervo in pridržki za katerega velik del v UJU organiziranega učiteljstva, zlasti neslovenskega, sploh nima razumevanja ne moremo postavljati kot temeljna načela UJU. Slepomišljenje v takih stvareh je baš najodločnejšemu svobodomislincu najbolj zoperno. Kar po naši politični terminologiji označujemo kot napredno in kar lahko istovetno s izrazom »antiklerikalno« to je samo aplikacija svobodomiselnega kulturnega naziranja na politično strankarske programe z gotovimi omejitvami. Za kulturne in stanovske organizacije pa ta politični terminus ni uporabljen, ker ni tako lasen in nedvoumen kot izraz svobodomiseln v pogledu na kulturna vprašanja. (Še socialistične stranke odklanjajo naziv napredni in hočejo biti »svobodomiselne«). Srbski tovariš celo nima razumevanja za to, kar pri nas običajno označujemo s tem izrazom.

Kakor bo nekaterim težko se bodo morali sprijazniti s tem, da bo naprednost kot kulturno-politično načelo propagirali le izven organizacije, v učiteljskem društvu pa naprednost kazali in uveljavljali s svojo globljo izobrazbo, s svojim razumevanjem modernih pedagoških stremljenj in naših vzgojnih nalog med narodom. Bo to mogoče nekoliko težje, a odločno hvaležnejše.

Druge zelo važne torišče za skupno delo nam nudijo vprašanja naše šolske in nadaljnje izobrazbe. To vprašanje smo šele komaj načeli. Boriti se nam bo z

raznimi predsodki, pri srbskih tovariših zlasti zato, ker hočejo pri reformi naših strokovnih izobraževališč posnemati francoske vzore, treba bo silnega napora, da svoje zahteve populariziramo in slovensko učiteljstvo čaka baš pri reševanju tega vprašanja zelo častna vloga.

Naravnost ogromen delokrog pa se nam odpira pri reševanju onih nalog narodne prosvete ki jih drugi javni činitelji zanemarijajo. Splošno je vse učiteljstvo prepričano, da vprašanje splošne šolske izobrazbe narodove tako dolgo ni rešeno, dokler se mladina po dovršeni osnovni šoli prepušča svoji usodi, in vendar vprašanja zakonite ureditve nadaljevalnega šolstva niti nismo površno obravnavali. Naš narod je po svoji ogromni večini kmetijski narod in brez napredka široke mase kmetijskega naroda ni občnarodnega napredka. Kako malo na se stori za strokovno izobrazbo našega kmeta in naše kmetijske mladine! Naše šolstvo v obče je premalo prilagojeno narodovim potrebam, preveč prikrojeno po tujih vzorih in za mestne razmere. Šolstvo naj bi vršilo veliko nacionalno misli, da soustvarja enotno homogeno narodno kulturo, pa mu skeptiki očita, da prepad med narodom in inteligenco med mestom in deželo med narodovimi razredi poglablja, ne pa odpravlja. Ta očitek je sicer pretiran, brez vsake osnove pa tudi ni. O tem problemu je treba, da nairesnejše razmišljamo.

Kdo pri nas resno razpravlja o socialnoskrbstenem delu na kmetih, o nalogah učiteljice na tem polju. Za neko pomeno prosvetnega dela na kmetih niti z razza nimamo, ker še menda nismo čutili potrebe po njem, mislim na vsa stremljenja za ohranitev in gojitev tega, kar je kmetijski narod iz sebe ustvaril in je trajne vrednosti bodi na polju narodne po-

ezije, narodne umetnosti, narodne pesmi, narodnih običajev, folklorne sploh, mislim na vse ono, kar vzbuja ljubezen do rodne grude in do dela in življenja na njej.

Nemci imenujejo vsa ta prizadevanja »podeželsko skrbstvo« in mu posvečajo silno veliko pažnjo svesti si, da je ljubezen do rodne grude in domačega naroda pozitivna vzgojna sila vir pravih državljskih in socialnih čednosti. Koliko podrobnega resnega dela nam nalaga stara, a vedno moderna pedagoška zahteva, da izhajai pouk iz domače otroške okolice da je spoznavanje ožje domovine z zgodovinskega, socialnega, narodopisnega in prirodoisnega gledišča vzgojno enako važno in potrebno kot spoznavanje širše domovine in države.

Ob sebi umevno je, da ostane tudi znanstveni strokovno pedagoško polje na obširnejše polje za delovanje organizacije v kolikor i preostaja sil poleg zastopstva ožjih stanovskih interesov.

Pri tej obilici skupnih vprašanj in zadev, ki jih lahko obravnava organizacija v mejah, stavljenih po Deklaraciji, je pač vsaka bojazen, da bi UJU izgubilo na svoji idejni sili in borbenosti, neosnovana, nasprotno pričakuem od duhovno mnogo širše nove smeri novega poleta in novega idejnega življenja, ker bo marsikateri sodeloval, ki je dosedaj stal ob strani.

Vsekakor bo delokrog UJU obširnejši kot delokrog organizacij meščanskošolskega, srednješolskega ali visokošolskega učiteljstva in prav resni so pomisleki da bi si naše poverjenstvo ne stavilo preširok kulturni program na škodo uspešnega zastopanja ožjih stanovskih interesov.

Močnik Peter.

Deklaracija — boj pro in contra!

(Glas iz kočevskega okraja.)

Nesrečno dete, kaj je tebe treba bilo — bi človek vzkliznil, ako bi hotel ironizirati ravnokar nastalo borbo za idejo, ki ni nova, ki ni kak produkt posameznika, temveč razširjena vsebina § 2. prvega pravega UJU — sprejetih na kongresu l. 1920.

Vprašam Vas — tovariši in tovarišice: Kdaj se je oglasil do letos kdo izmed vas proti § 2. Treba ga je bilo je tudi v praksi izvajati, kar se na ni zgodilo in je bila pot naše stanovske politike usmerjena po predvoinih metodah. To potrjuje tudi svoječasni popravek, ki sta ga odstopivša funkcionarja podala oficijalno v »Učt. Listu«, kjer sta konstatirala, da tolmačita § 2. v napredni smeri, da je član UJU lahko vsak učitelj(ica) naše troimene domovine, toda z izrazito napredno smerio.

To je bilo vse.

In če posežem prav do znamenitega kongresa v Beogradu v l. 1920. — ne najdem nikogar, ki bi hotel celokupno učiteljstvo angažirati za izrazit politični boj.

Le bivši tovariš poverjenik je v polemiki s tovarišem iz Južne Srbije v dokaj vehementni obliki omenil, da bi nas požrli klerikalni zma, ako bi tovariši iz Južne Srbije nadaljevali z napadi na Beograjdane, katerim so očitali gorostasne stvari — korupcijo, avstrijskinstvo med okupacijo i dr. To so bila za nas nepričakovana in popolnoma neznana dejstva, zato umemo tudi razburjenje. Toda nasprotstva so se polegla in ustvarjeno je bilo UJU.

Vsaj po imenu je bilo to Udruženje vsega učiteljstva kraljevine. Toda skeptiki so majali z glavami in majejo še in ne verujejo, da bi bili zreli za tako organizacijo in žal — imajo prav.

Vsi smo bili zadovoljni, da ni prišlo do obračuna med brati Srbi, da smo le skupaj.

Življenje je slo svojo pot in dokazalo nam, da smo zelo zelo nezreli.

Boj za Dimnikovo deklaracijo, da govorim v žargonu našega največjega dnevnika »Jutra«, dokazuje vsaj v našem okraju, da smo majhni in res nezmožni življenja brez varuštva političnih strank.

Saj ni to vendar delo našega urednika. Rodila se je v zeleni Stajerski in prihitela v Ljubljano, kjer so jo sprejeli vsi, ki si žele močne organizacije brez raznih — izmov iz političnega leksikona. Saj to ni produkt primorskih možganov. Temelji v Fleré-Pahor-Hreščakovi resoluciji, iz leta 1918. — ko smo vnovič braneč napredno-politično smernico zapечатili io s klerikalnim žigom.

Je izraz nezadovoljstva, ki se nas je polasčalo ob opazovanju izigravanja naših vrst v ostudnem strankarskem boju.

Zdaj pa strah pred primorskim absolutizmom, zdaj boj proti invaziji primorske mentalitete itd.

Je-li to potrebno?!

Prišla je deklaracija, ki pa ni bila tako nenaidejana, saj so pomagali pri kritiki nevdržnih razmer mnogih, ki danes tišče glavo v pesek ali pa se krijejo za političnimi hrbišči, da bi jih ne videl svet v borbi za stan. Prišla je deklaracija, da začrta pravo pot za našo stanovsko organizacijo. Ni bila naperjena ne proti strankam, ne proti osebam. Priznati bi jo bilo treba, če se izreče za njo učiteljstvo in jo izvajati, pa bi bilo vse v redu!

Ali je potrebna v tej borbi laž in zavijanje resnice? Menim, da se pomentno lahko samo v stanovskem listu — a ne polnimo več predalov političnih listov in ne skrivajmo v solzavost svoje dosedanje letargije in nemarnosti. Zato izpolnjujmo poziv naše eksekutive in oglašajmo se s podpisanimi članki, saj je

Naročnike za 6. številko Zvončka nam javite zanesljivo do 20. t. m.